

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 106 sahifa,
22-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Pedagog kadrlar tayyorlashda microteaching metodining tashkiliy asoslari va uni samarali qo'llash mexanizmlari.....	10
Abdiqayumova Malika	
Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni	14
Abdullayeva Yulduz Qurbon qizi, Xudayberdiyeva Zilola Azamat qizi	
Talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish	18
Atamirzayeva Ezoza	
English Language Barriers Among Rural Ecotourism Guides in Uzbekistan	22
Aminova Asilaxon Sobir qizi	
Совершенствование методов обучения студентов эффективному управлению временем на основе тайм-менеджмента.....	25
Уразова М. Б., Абатова У. Б.	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligi	30
Xurramova Dilso'z Baxtiyor qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik ahamiyati.....	33
Gaipova Akjunis Qayratovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda o'zini o'zi tashkil etish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	37
Alimov Bekzod Nematovich	
O'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tadbirlarini maktab darajasida boshqarishning integratsiyalashgan yondashuvi	41
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar	48
Xurramova Sanobar Mahmatmurod qizi	
Pedagogical Integration as a Factor of Humanization in Professional Teacher Education	53
Yusupova Mukhabbat Anatolyevna	
Yoshlarda iqtisodiy tafakkur shakllanishida etnik muhitning ta'siri.....	58
Erkinova Sevara Najmiddin qiz	
Innovative Approaches to Teaching English in Higher Education: a Methodological Study	61
Gulsara Khakimova	
Bo'lajak pedagoglarda kognitiv faollikni rivojlantirishda neyropedagogika asoslari.....	63
Hikmatova Jamila Fatox qizi	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning eshituv idrokini rivojlantirish texnologiyalari.....	68
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Ishxodjayevna	
Badiiy matn asosida nutqiy ko'nikmalar va ijodiy tafakkur integratsiyasini ta'minlash metodikasi	73
Jo'rayeva Sevinch Abdialim qizi	
Etnopedagogik muhitda maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish.....	77
Murodova Farangis G'anisherovna	
Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan o'qitish vositasida MTT tarbiyachilarining 4K ko'nikmasini rivojlantirish texnologiyasi	81
Ravshanova Xafiza Komilovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi vositalaridan (ertak, maqol, qo'shiq, afsona, doston va boshqalar) foydalanishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajribasi	85
Tog'ayeva Munisa Muxammadiyevna	
Akademik ko'nikmalarni rivojlantirish asosida kelajakdagi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish	89
Tursunova Elmira Ulug'bekovna, Rayimova Mushtariy Raup qizi	
Sensor integratsiya autizm spektori buzilishi bo'lgan bolalarning xulq-atvor va hissiy holatiga ta'siri.....	91
Xamidova Muyassar Polsaidovna, Abdullayeva Muslima Shovkat qizi	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	96
Xoshimova Dilobar Kuchkarovna, Nortosheva Dildora Orif qizi, Avazmurodova Mehribon Sharif qizi	
Инновационная методика нравственного воспитания в начальных классах: подход межпредметной интеграции	101
Улугмурадова Шохсанам	

TALABALARNING OG'ZAKI NUTQINI INTERFAOL USULLAR YORDAMIDA RIVOJLANTIRISH

Atamirzayeva Ezoza

Nemis va fransuz tillari kafedrasida katta o'qituvchisi, PhD
Namangan davlat chet tillari instituti

<https://orcid.org/0000-0002-5023-5663>

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Unda o'quvchiga yo'naltirilgan yondashuv asosida guruhli muhokamalar, rolli o'yinlar, bahs-munozaralar, simulyatsiyalar va boshqa interfaol metodlarning nutq ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni yoritiladi. Tadqiqot natijalari interfaol usullar talabalarning nutq ravonligini, muloqot madaniyatini va ishonchini oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: og'zaki nutq, interfaol usullar, kommunikativ kompetensiya, rolli o'yin, bahs-munozara, guruhli muhokama, nutq ravonligi, o'quvchi faolligi.

Abstract: This article analyzes the development of students' speaking skills through the use of interactive teaching methods. It focuses on learner-centered approaches, including group discussions, role-plays, debates, simulations, and other interactive techniques that contribute to the formation of speaking competence. The findings indicate that interactive methods enhance fluency, communicative competence, and learners' confidence.

Key words: speaking skills, interactive methods, communicative competence, role-play, debates, group discussion, fluency, learner engagement.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы развития устной речи студентов с использованием интерактивных методов обучения. Особое внимание уделяется личностно-ориентированному подходу, а также таким методам, как групповые обсуждения, ролевые игры, дебаты, симуляции и другие формы интерактивного обучения. Результаты исследования показывают, что интерактивные методы способствуют повышению беглости речи, коммуникативной культуры и уверенности студентов.

Ключевые слова: устная речь, интерактивные методы, коммуникативная компетенция, ролевая игра, дебаты, групповое обсуждение, беглость речи, активность обучающихся.

KIRISH

Bugungi kunda har bir sohaning takomillashishi, rivojlanishi uchun xilma -xil metodlar qo'llanilayotganidek, ta'lim-tarbiya sohasida ham turli xil metodlardan foydalanilmoqda. Davlatimiz rahbarining 2018-yil 5-martda Namangan viloyati To'raqo'rg'on tumanidagi Is'hoqxon Ibrat nomidagi xorijiy tillarga ixtisoslashgan maktab-internatiga tashrifi chog'ida hozirgi globallashuv davrda bir necha zamonaviy chet tillarni o'rganish, ilmiy tadqiqotlar olib borish, dunyo miqyosidagi raqobatdosh, yetuk, bilimli, intellektual kadrlarni tayyorlash, zamonaviy chet til o'qitish metodikasini rivojlantirish kabi muhim vazifalarni ta'kidladilar.

Shu tufayli ta'lim jarayoniga yangicha innovatsion va interfaol metodlarni joriy etish uzluksiz ta'lim tizimining asosiy maqsad-vazifalaridan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'qitishning interfaol usullarini bilish va kommunikativ faoliyatni tashkil etishning maxsus shakli bo'lib, unda ta'lim oluvchilar bilish jarayoniga faol jalb qilingan bo'ladilar, ular o'rganayotgan narsalarni tushunish va fikrlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Interfaol darslarda o'qituvchining o'rni qisman talabalarning faoliyatini dars maqsadlariga erishishga yo'naltirishga olib keladi.

Bugungi kunda til ta'limiga innovatsion texnologiyalarni keng miqyosida joriy etish dolzarb vazifalardan biriga aylandi. Xususan, D.Bespalko, L.Kamenskiy, I.Pestalossi, J.Yo'ldoshevlarning ilg'or pedagogik texnologiya, innovatsiya, axborot texnologiyasining va unda inson omili munosabat qo'yilgan talablar usul va uslublari

pedagogik tizimning natijasini ozgina bo'lsa ham samarali tomonga siljishga qaratilgan bo'lib, hozirgi 50-60% dan (pedagogik tizimning maksimal natijasi) hech bo'lmaganda 5- 10% ga o'stirishga olib kelishidan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Pedagogikaga oid ilmiy izlanishlarda o'quv fanlarini o'qitishdagi tarqoqlikni bartaraf qilishga qaratilgan shakl, metod hamda vositalar tizimini, ularning asosi bo'lgan o'qitish va tarbiyalash jarayoni metodologiyasini ishlab chiqishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Dastlab "metod" tushunchasi haqida. "Metod (yun. "metodos" - bilish yoki tadqiqot yo'li, nazariya, ta'limot) -voqelikni amaliy va nazariy egallash, o'zlashtirish, o'rganish, bilish uchun yo'l-yo'riqlar, usullar majmuasi, falsafiy bilimlarni yaratish va asoslash usuli degan ma'noni anglatadi".

Metodik adabiyotlarda "o'qitish metodlari", "ta'lim metodlari" deb yuritiladigan bu tushunchani "o'rgatish metodlari" deb atash ma'qul tuyuladi. Chunki "ta'lim" butun o'quv jarayonini ifodalaydigan tushunchadir. "O'qitish" tushunchasi esa "o'qishga o'rgatish" degan ma'noni ham beradi. Didaktikada metod deyilganda o'qituvchining o'quv dasturi asosida, ma'lum maqsadni ko'zlagan holda o'quvchilarning o'quv faoliyatini tashkil qilish va boshqarishga yo'naltirgan faoliyati tushuniladi. I. Rahmonov ta'rificha, "Metod - maqsad sari yo'naltirgan sistema bo'lib, u bir - birlari bilan shartli bog'langandur"^[1].

B. Belyayev ta'lim metodi xaqida o'qituvchining o'quvchilarga bilim berish usuli va yo'li hamda o'quvchilarning bu jarayondagi o'quv faoliyatining birligi tushuniladi deb ta'kidlagan .

J. Jalolov "metod" atamasiga "ta'limda usullar yig'indisi va ta'limning yo'nalishi" deb ta'kidlaydi^[2].

Ta'lim jarayoniga zamonaviy metodlarni muvaffaqiyatli qo'llashning yana bir omili – bu muayyan, yaxlit ta'limiy jarayonni oldindan rejalashtirish, talabalar tomonidan o'zlashtiriladigan nazariy va amaliy bilimlar, ko'nikma va malakalar darajasini tashxislash hamda ta'lim maqsadini muvaffaqiyatli xulosalanishini oldindan bashorat qilish iboratdir. Darsni oldindan rejalashtirish integratsiyalashgan ta'lim jarayonini samarali bo'lishida yetakchi o'rin egallaydi.

Darsni oldindan loyihalash o'quv rejasi, dasturlar, darslik, metodik tavsiyalar va boshqa qo'llanmalar muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

B. Farberman fikricha, o'quv jarayonini loyihalash ta'limning umumiy maqsadlari va mazmuni o'quv maqsadlari, o'qitish va baholashdan tashkil topadi .

Biroq, Fransuz tilini chet til sifatida nutq faoliyati turlarining integratsiyalashgan yondashuv asosida o'qitishda aniq bir metod yoki tamoyildan foydalanilish mushkul, chunki bu jarayon psixofiziologik jarayon bo'lib, til o'rganuvchining yoshi, qiziqishi va undagi til o'rganish qobiliyatiga bog'liqdir.

D. Hidoyatova zamonaviy metodlarga quyidagicha ta'rif bergan: "Zamonaviy metodlar –ta'lim oluvchilarni faollashtiruvchi va mustaqil fikrlashga undovchi ta'lim jarayonining markazida bo'lgan metodlar tushuniladi. Bu metodlar qo'llanilganda ta'lim beruvchi ta'lim oluvchini faol ishtirok etishga chorlaydi. Ta'lim oluvchi talaba esa butun jarayon davomida ishtirok etadi". Bunday yondashuvlarni quyidagi guruhlarga ajratadi:

- ta'lim samarasi yuqori bo'lgan o'qish –o'rganish;
- ta'lim oluvchining yuqori darajada rag'batlantirish;
- ilgari orttirilgan bilimni e'tiborga olinishi;
- o'qish tezligini ta'lim oluvchi ehtiyojiga moslashtirish;
- ta'lim oluvchining tashabbuskorligini qo'llan quvvatlash;
- amalda bajarilishi orqali o'rganilishi;
- ikki taraflama fikr mulohazalarni e'tiborga olinish ^[4: 68-b].
-

TAHLIL VA NATIJALAR

Darslarda metodlardan foydalanish ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni qaror toptiradi, ularda tanqidiy, mustaqil va ijodiy fikrlashni shakllantiradi. Ta'lim loyihasi bevosita ta'lim sharoitida amalga oshiriladi. Loyihalash integratsiyalashgan ta'lim jarayonining samarali bo'lishida yetakchi o'rin tutadi. Ta'lim loyihasini ishlab chiqish jarayoni, ayniqsa, davlat standartlari talablari asosida tahlil qilish, muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda ta'lim mazmunining turli elementlari, masalan, bilim, ko'nikma va malakalar, ijodiy faoliyat tajribasi va munosabatlar, dastur va darsliklardagi taqdimot usullarini chuqur tahlil qilish lozim. Dastlabki tahlil, o'rganish maqsadlari, ta'limning didaktik maqsadlari va pedagogik jarayonning o'ziga xos jihatlarni belgilashni o'z ichiga oladi.

Maqsadlarni amalga oshirish, uy ishlari va test savollari, reyting nazorati, hamda o'qitish usullarining etalon darajasini belgilash orqali, o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Bularning barchasi,

natijada, ta'lim jarayonining samarali modelini yaratish imkonini beradi. Bu model talabalarga yuqori sifatli ta'lim berishni va bilimlarni mukammal o'zlashtirishni ta'minlash uchun zarurdir.

R. Tajiyeva o'quv mashg'uloti jarayonining loyihasini ishlab chiqishda quyidagi ishlarga alohida e'tibor qaratadi: "...o'rganilayotgan mavzu bo'yicha maqsad, vazifalar bilan talabalarni oldindan tanishtirish, muammo, topshiriqlarni, shuningdek, uy vazifalari, mustaqil bajariladigan ishlarni, ularni bajarish tartibi, paytini e'lon qilish, mavzuni to'liq o'zlashtirish bo'yicha ko'rsatmalar berish, o'zlashtirish me'yorlarini aytib berish, talabalarni faol, mustaqil faoliyatga rag'batlantirish, ular diqqatini bo'lim yoki mavzu mazmuniga tortish, uni qanday o'rganish zarurligini aytib berish, bilishga qiziqish uyg'otish, o'qish-o'rganishga havas, muammolarni bajarishga ehtiyoj uyg'otish, emosiyalar, tafakkur hodisalari, bilimlarni o'quv holatlariga tatbiq etish yo'llari orqali mavzu bo'yicha ma'lumotlar to'plash, to'plangan ma'lumotlar yuzasidan joriy nazoratni tashkil etish, mavzuni to'liq o'zlashtirishga oid o'zgarish, qo'shimcha, tuzatishlarni belgilash, bo'lim yoki mavzu bo'yicha to'plangan bilimlarga ishlov berish" kabilar.

O'.Tolipov o'quv mashg'uloti jarayonining loyihasini ishlab chiqishning 8 ta bosqichini taklif qiladi:

1-bosqich. Mavzuga doir materiallarni yig'ish,

2-bosqich. Ta'lim maqsadi va vazifasini belgilash,

3-bosqich. Ta'lim mazmunini ishlab chiqish,

4-bosqich. Ta'lim shakli, metod vavositalarini tanlash,

5-bosqich. Vaqt o'rnini belgilash,

6-bosqich. Mashqlar tizimini ishlab chiqish,

7-bosqich. O'quvchilar faoliyatini nazorat qilish va test tizimini ishlab chiqish,

8-bosqich. Loyihani o'quv jarayoniga tatbiq etish^[3].

Har ikkala tadqiqotchining fikrlaridan kelib chiqib, o'quv mashg'uloti jarayoni bosqichlari bir - biri bilan chambarchas bog'liq ekanligini ko'rishimiz mumkin. Bu esa o'quv jarayonini samarali va muvaffaqiyatli ta'minlashga imkoniyat yaratadi.

Fransuz tili darslarida talabalarni faollashtirish, yangi olingan bilimlarni tez o'zlashtirishga yo'naltirish interfaol metodlar orqali amalga oshadi. Interfaol so'zi inglizcha Interact fe'lidan kelib chiqqan. U inter - o'zaro, act - harakat qilaman, ta'sir qilaman mazmun, ma'nosini anglatadi. Bu metod talabalarning bir-biriga ta'siri, fikri mulohazasi, faoligi orqali mustaqil muloqotga o'rgatish degan ma'noni beradi. Interfaol ta'limda monolog, diolog ayniqsa polilog muhim bo'lib, aniq va oldindan aytsa bo'ladigan maqsadni, qulay shart-sharoit yaratishni nazarda tutadi. Bu metodning soni keyingi yillarda 60 dan oshib ketdi va ta'lim sohasida keng qo'llanilmoqda.

Boshqa metodlarga qaraganda, interfaol metod tinglovchilarning nafaqat o'qituvchi, balki o'zaro faollik va tinglovchilarning mashg'ulot jarayonida faoligini oshirishga yo'naltirilgan bo'ladi.

N.Muslimov, M.Usmonboyeva, M.Mirsoliyevalar fikriga ko'ra Interfaol metodlarning foydali jihatlari quyidagilarda namoyon bo'ladi: "ta'lim samarasi yuqoriroq bo'lgan o'qish-o'rganish, ta'lim oluvchining yuqori darajada rag'batlantirilishi, ilgari orttirilgan bilimning ham e'tiborga olinishi, o'qish shiddatining ta'lim oluvchining ehtiyojiga muvofiqlashtirilishi, ta'lim oluvchining tashabbuskorligi va mas'uliyatining qo'llab quvvatlanishi va amalda bajarish orqali o'rganilishi". Demak, darslarda interfaol metodlardan foydalanish ta'lim jarayonini samarali, qiziqarli va interaktiv qilishga yordam beradi. Interfaol metodlar o'quvchilarni faollikka chorlab, ularni fikr yuritishga, savol berishga va muammolarni mustaqil hal qilishga undaydi. Bu bilimlarni samarali o'zlashtirishga xizmat qiladi.

Chet tilni o'rgatishda ham ko'proq tanqidiy va ijodiy fikrlashga undaydigan va tafakkurni o'stiradigan interfaol va innovatsion metodlardan foydalanish muhim hisoblanadi. Nutq faoliyati yillar davomida shakllanadi, yuqori ta'lim bosqichlariga chiqqan sari rivojlantirib va takomillashtirib boriladi. M.Gulyamova ingliz tilini o'qitishda 1- va 2-bosqich talabalarining nutq faoliyati turlarini rivojlantirish uchun Videotopismoq " Bilaman, bilishni xohlayman bilib oldim" metodi, "Davra suhbat", Baliq skeleti, "Muammo", "Zig-zag" kabi interfaol metod va usullarni tavsiya qilgan.

Bugungi kunda innovatsion ta'lim usullari nihoyatda ko'payib ketdi, ularni qo'llash tartibi, bosqichlari bayon qilingan qo'llanmalar ham anchagina. Biroq ushbu qo'llanmalar asosan umumiy pedagogik xarakterda bo'lib, aynan til ta'limida qo'llanishi yaxshi samara beradigan innovatsion, interfaol usullar bo'yicha maxsus tadqiqot ishlari yetarlicha olib borilmagan. Chet tilini o'rgatishda ham ko'proq tanqidiy va ijodiy fikrlashga undaydigan va tafakkurni o'stiradigan interfaol va innovatsion metodlardan foydalanish muhim hisoblanadi. Fransuz tili mashg'ulotlarida ushbu metod va usullardan nutq faoliyatining muayyan turini rivojlantirishda va nutq faoliyati turlarini integratsiyalashtirib o'qitishda foydalanish quyidagi samarali natijalar berishi aniqlandi.

1. Jamoada bilim, ko'nikma, malakalarni birga guruh bo'lib o'zlashtirish imkoniyati bo'ldi;
2. Talabalarning darslarda faolligi oshdi;
3. Talabalarda tanqidiy fikrlash kompetensiyasi rivojlantirildi.

Metodika fanida nutq faoliyati turlari bo'yicha quyidagi o'zlashtirish ko'rsatkichlari: o'qiganda 10%, tinglaganda 20%, ko'rganda va eshitganda 30%, bir-biri bilan muhokama qilganda 70%, hayotga bog'liq bo'lganda 80%, boshqalarga o'qitganda 95% ni tashkil etishi barcha tomonidan e'tirof etilgan .

XULOSA VA TAKLIFLAR

Talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar - xususan, rolli o'yinlar, bahs-munozaralar, guruhli muhokamalar va simulyatsiyalar - talabalarni faol muloqotga jalb etib, ularning nutq ravonligi, kommunikativ kompetensiyasi va o'z fikrini erkin ifodalash qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi.

Shuningdek, interfaol yondashuv o'quv jarayonini faollashtirib, talabalarda mustaqil fikrlash, hamkorlikda ishlash va muammoli vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bunday metodlar til o'rganish jarayonini real hayotiy muloqotga yaqinlashtirib, o'rganilgan bilimlarning amaliy qo'llanishini ta'minlaydi.

Tadqiqot shuni ham ko'rsatadiki, interfaol usullarni samarali qo'llash o'qituvchidan puxta metodik tayyorgarlik, darsni to'g'ri rejalashtirish va talabalarning individual xususiyatlarini inobatga olishni talab etadi. Shu bois interfaol metodlarni tizimli va maqsadga yo'naltirilgan holda qo'llash ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Umuman olganda, interfaol usullar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega bo'lib, ularning kelajakdagi kasbiy va ijtimoiy faoliyatida muvaffaqiyatli muloqot olib borishiga mustahkam zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Джўраев Р.Х. Таълимда интерфаол технологиялар. – Т.:2010. - 87 б.
2. Жалолов Ж.Ж. Инглиз тили ўқитиш қиёсий методикаси: Магистратура учун ўқув дастури. – Тошкент: ТДПУ, 2008. 120 б.
3. Толипов Ў.Қ., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг татбиқий асослари. “Фан” нашриёти. - Т., 2006. – 258 б
4. Хидоятова Д. А Интер фаол таълим.-Т. Абу матбуот кристал нашриёти. 2016. -68 б.
5. Ҳошимов Ў. И.Ёқубов ва бошқ. Инглиз тили ўқитиш методикаси. - Т.: .2003. -301 б

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.